

Günter Grass

Visat núm. 13

(abril 2012)

per Anna Rosich

Günter Grass és considerat un dels autors més essencials en la literatura alemanya de postguerra. Premi Nobel de Literatura i autor de la reconeguda obra *El timbal de llauna*, va ser protagonista d'una gran controvèrsia per la seva participació en les Waffen-SS quan era jove, secret que va donar a conèixer en un dels seus llibres l'any 2006.

Günter Grass va néixer a la Ciutat Lliure de Danzig (actual ciutat polonesa de Gdąnsk) el 1927. Fill de pare alemany i de mare caixúbia, va créixer en una família de classe mitjana. Va participar en la Segona Guerra Mundial, on va ser ferit, empresonat i posteriorment alliberat l'any 1946. Del 1948 al 1956 va estudiar dibuix i pintura a Düsseldorf i Berlín. Somiava en esdevenir escultor, però el seu camí va decantar-se per la narrativa. Va viatjar per Itàlia, Espanya i França fins que es va establir a París, on va escriure la seva obra més famosa, *El timbal de llauna* (*Die Blechtrommel*, 1959). Va formar part del moviment literari Gruppe 47, un grup d'autors i crítics alemanys que buscaven la revitalització de la literatura alemanya de la postguerra. L'any 1958 va rebre el premi del Gruppe 47 pel primer capítol de la seva futura obra *El timbal de llauna*. També li han estat concedits molts altres premis, com ara el Georg-Büchner —el premi més prestigiós d'Alemanya— l'any 1965 i el Príncep de Asturias l'any 1999, any en què també va ser guardonat amb el Premi Nobel de Literatura.

El timbal de llauna combina el realisme dels fets succeïts durant la Segona Guerra Mundial amb símbols fantàstics i propers al teatre de l'absurd. L'obra destaca per la seva complexitat, ja que és explicada en primera persona pel protagonista de la història el qual té una perspectiva peculiar de la vida. Tot i estar protagonitzada per un personatge fictici (Oskar Matzerath), l'obra és en gran part autobiogràfica, i s'hi pot veure com va ser de dura la infància de l'autor i tots els records que té d'aquella època. El director de cinema Volker Schlöndorff va ser l'encarregat de dur el clàssic a la gran pantalla l'any 1979.

L'any 2006, Grass va ser el protagonista d'una gran controvèrsia. En una entrevista, va confessar la seva participació, durant la seva joventut, en les Waffen-SS, el cos de combat de les SS. L'autor va recollir les seves memòries en l'obra *Tot pelant la ceba* (*Beim Häuten der Zwiebel*, 2006) i va creure convenient fer pública aquesta etapa de la seva vida. La declaració va donar lloc a una gran polèmica i encara ara hi ha diversitat d'opinions. Hi ha qui creu que el seu passat el priva de l'estatus d'instància moral que sempre se li havia atorgat; d'altres, en canvi, pensen que la seva sinceritat, tot i ser tardana, reforça la seva legitimitat. A *Tot pelant la ceba*, l'autor relata els seus records de dues dècades crucials de la seva vida, del 1939 al 1959, des del començament de la Segona Guerra Mundial fins a la publicació d'*El timbal de llauna*. El capítol «De com vaig aprendre a tenir por» està dedicat a l'experiència de Grass, als disset anys, com a recluta de les Waffen-SS. «Hi ha un moment en la vida de les persones que necessitem reflexionar sobre el nostre passat», va afirmar l'autor en una entrevista. En aquest capítol que ha despertat tanta polèmica, l'autor planteja les preguntes que no es va fer de petit en el seu moment, com per exemple quan un professor de

l'escola va desaparèixer de sobte (l'havien internat en un camp de concentració nazi) i ningú no es va preguntar mai el perquè de la seva desaparició.

L'any 1968 ja vam poder gaudir de la primera obra de Grass en català gràcies al traductor Carles Unterlohner, que va traduir l'obra *El gat i la rata* (*Katz und Maus*, 1961), una novel·la psicològica que parla de l'adolescència d'un jove alemany durant la Segona Guerra Mundial i les seves visions, relacions humanes i pensaments. Té un paper molt important en les traduccions de Grass al català el traductor argentoní Joan Fontcuberta, que ha traduït quatre de les seves obres que estan actualment disponibles en català, entre elles la famosa novel·la *El timbal de llauna*. *El gat i la rata* i *El timbal de llauna* formen, juntament amb *Hundejahre* (1963; *Anys de gos*), l'anomenada Trilogia de Danzig, tot un itinerari pels anys del nazisme amb la combinació d'elements realistes i fantàstics. De moment, però, encara no es disposa de tota la trilogia traduïda al català. En català disposem de nou títols de Grass traduïts; a més dels esmentats anteriorment, podem afegir-hi *Anestèsia local* (*Örtlich betäubt*, 1969), *Mals averanys* (*Unkenrufe*, 1992), *Una llarga història* (*Ein weites Feld*, 1995), *El meu segle* (*Mein Jahrhundert*, 1999), *Com els crancs* (*Im Krebsgang*, 2002) i *La caixa dels desitjos* (*Die Box*, 2008).

A més, també és autor d'obres teatrals, com ara *Noch zehn Minuten bis Buffalo* (1958; *Falten deu minuts per Buffalo*), *Die bösen Köche* (1957; *Els cuiners dolents*) o *Die Plebejer proben den Aufstand* (1966; *Els plebeus assagen la revolta*); d'assaigs, *Aufsätze zur Literatur* (1980; *Assaigs de literatura*); i de poesia, *Letzte Tänze* (2003; *Els darrers balls*) i *Lyrische Beute* (2004; *Botí líric*).

Tot i haver dedicat la major part de la seva trajectòria professional a la literatura, Grass també ha deixat temps per a al dibuix, la pintura i l'escultura. Va ser arran d'una exposició a la Fira Internacional del Llibre de Frankfurt (2007), on es podien veure dibuixos de l'Empordà realitzats per Grass, que va sorgir la idea de crear una espècie de diàleg entre l'empordanès Josep Pla i l'autor alemany. El resultat és el llibre *Pels camins de l'Empordà* (Fundació Josep Pla, 2008), un dietari del viatge de Grass per l'Empordà en el qual l'autor retrata diversos motius empordanesos. Alhora, les imatges van acompanyades de fragments de textos de Pla que descriuen l'Empordà des de la perspectiva de l'autor que viatja a peu.

L'experiència de Grass serveix per fer adonar al lector que darrere de tot autor sempre hi ha una història, una vida. I aquesta vida encara pot brindar-nos noves novel·les tan colpidores com les anteriors. Grass és un dels autors alemanys més importants i hom no pot deixar perdre l'oportunitat de gaudir de la seva literatura. Per sort, disposem de traductors que s'encarreguen de difondre les seves obres en català perquè en pugui gaudir tothom sense excepció.